

Kela<sup>®</sup>

# Pargottesvuotâ

UÁNIHÁVT JÁ ČIELGÁSÁVT



# Siskáldâs

Kela torjuuh pargottes ulmui	3
Pargottesvuotâpeiviruttâ	6
Pargomarkkântoorjâ	10
Porgâm pargottesvuodâ ääigi	13
Škovlim já hárjuttállâm	14
Elilâm pargottes ulmuu toorjâ	15
Uuccâm já mäksim	16
Návt Kela palvâl	19

# Kela torjuuh pargottes ulmui

Pargottesvuotâ vyeleed puáduid.  
Taan tiedettemčáállusist muštâluvvo, ete maggaar torjuu Kela máksá tunjin, jis tust ij lah pargosaje.

Kela torjuuh pargottesvuotâáigán láá vuádupeiviruttâ já pargomarkkântoorjâ. Tain muštâluvvo taan tiedettemčáállus čuávuvái siiđoin.

Tiedettemčáállusist muštâluvvo meiddei porgâmist já uápuin pargottesvuodâ ääigi. Tiedettemčáállus loopâst láá tiáduh tast, maht pargottesvuotâtorjuuh occojeh.

Tiedettemčáállus muštâl ive 2021 tiileest. Uázuh neetist lasetiáduid tast, maht koronaepidemia vaaigut Kela torjuuid.



## Lasetiáduh viermist já puhelimáin

Kela torjui pirrâ muštâluvvo anarâškielân čujottâsâst  
[www.kela.fi/anaraskielan](http://www.kela.fi/anaraskielan)

Pargottesvuodâst muštâluvvo tárhibeht Kela suomâkielâlijn siiđoin  
[www.kela.fi/tyottomat](http://www.kela.fi/tyottomat)



Jis tust láá koččâmušah, puávtáh suáittid palvâlemnumerân  
**020 692 210**

## Kii puáhtá uážžud Kela pargottesvuotâtorjuid?

Tun puávtáh uážžud pargottesvuotâtorjuid Kelast, jis tust ij lah pargosaje jiehe uážu pargottesvuotâtorjuu eres soojijn.

Pargottesvuotâtorjuuh máksojeh ulmuid, kiáh ääsih fastâ Suomâst. Sii lasseen pargottesvuotâtorjuuh máksojeh EU-enâmijn puáttám ulmuid, kiáh láá majemustáá porgâm Suomâst.

Täärhist meid, ete puávtáh-uv uážžud eres torjuid, ovdâmerkkân aassâmtorjuu.

## Jis tun páásáh pargotteemin

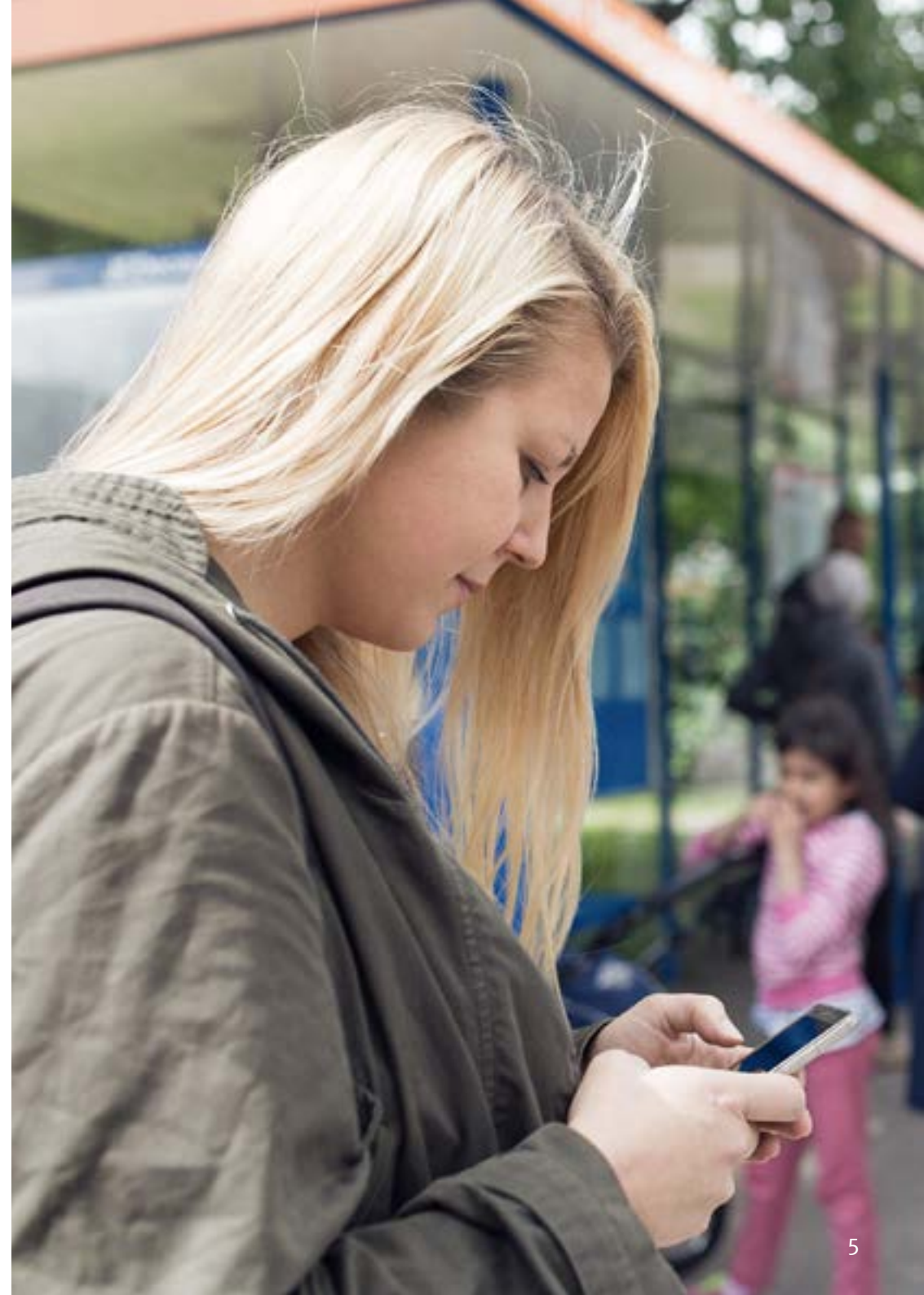
Jis tun páásáh pargotteemin, te almottât vistig pargottes pargo-occen pargo- já iäláttâstoimâttâhân adai PI-toimâttâhân.

Pargottesvuotâtorjuuh máksojeh tuše ääigist, kuás tun lah pargo-occen PI-toimâttuvâst. PI-toimâttâh meid addel Kelan ciälkkámuš tast, ete pyehtih-uv mäksid tunjin torjuu.

Tust lii kenigâsvuotâ uuccâđ aktiivlávtt pargo pargottesvuotâ ääigi. Tun koolgah meid väldid vuástá fallum pargo tâi škovlim. Tast ij pyevti piettâlid sujâttáá, mudoi čuávumuššân puáhtá lede torjui monâtem.

Mušte toollâđ tuu pargouuccâm vyeimist. Tot tahhoo PI-toimâttuv viermisijđoin:

[www.te-palvelut.fi](http://www.te-palvelut.fi)



# Pargottesvuotâpeiviruttâ

Pargottesvuotâpeiviruttâ puáhtá lede tienâspeiviruttâ tâi vuáđupeiviruttâ.

## Tienâspeiviruttâ

Puávtáh uázžud tienâspeiviruudâ, jis kuulah pargottesvuotâkaasan. Ovdâmerkkân sierâ áámmátsuorgijn láá távjá jieijâs pargottesvuotâkasah. Láá meiddei pargottesvuotâkasah, moid puáhtá kuullâđ kii peri.

Kela ij määvsi tienâspeiviruudâ, já tom jieh uusâ Kelast.

Pargottesvuotâkassa máksá tienâspeiviruudâ, jis tun lah lamaš tuárvi kuhháá pargottesvuotâkasa jeessân já tust olášuvá pargoost orroom iähtu. Pargoost orroom iähtu olášume meerhâš tom, ete tun lah lamaš tuárvi kuhháá pargoost ovdil pargotteemmin pääccim.

Tienâspeiviruttâ máksoo enâmustáá 400 peivid. Jis tun lah lamaš pargoost vuálá 3 ive, te tun puávtáh uázžud tienâspeiviruudâ enâmustáá 300 peivid.

Koijâđ lasetiäđuid tienâspeiviruudâst tuu jieijâđ pargottesvuotâkassaast tâi Pargottesvuotâkasai ohtsâšseervist (Työttömyyskassojen yhteisjärjestö):

[www.tyj.fi](http://www.tyj.fi)

## Vuáđupeiviruttâ

Jis tun jieh lah pargottesvuotâkasa jeessân jiehe uážu tienâspeiviruudâ, te Kela máksá vuáđupeiviruudâ. Tot máksoo enâmustáá 400 peivid. Jis tun lah lamaš pargoost vuálá 3 ive, vuáđupeiviruttâ máksoo enâmustáá 300 peivid.

Vuáđupeiviruudâ finniimân láá raijiittâsah, jis tun lah vuálá 25-ihásâš. Täärhist PI-toimâttuvâst, ete puávtáh-uv uázžud vuáđupeiviruudâ.

## Mon ennuv vuáđupeiviruudâ uázžu?

Vuáđupeiviruttâ lii 33,78 eurod peeivist, já tot máksoo 5 peeivist ohhoost. Jis tust láá päärnih, tun uážuh pärnialedem. Tot lii 5,30–10,03 eurod peeivist tađe miel, kalle päärni tust láá.

Tun máávsáh vuáđupeiviruudâst viäruid.

Vuáđupeiviruutân puáhtá mäksid aledemuási, jis tun uásálistáh PI-toimâttuvvâin soppum tooimân. Vuáđupeiviruudâ aledemuási lii 4,80 eurod peeivist. Vuáđupeiviruutân máksoo enâmustáá 200 peeivist.

Tun puávtáh rekinistid Kela viermisijđoin, mon ennuv tun uážuh vuáđupeiviruudâ.

[www.kela.fi/laskurit](http://www.kela.fi/laskurit)

## Pargotteemmin olgoenâmiijn

Pargottesvuotâpeiviruttâ máksoo motomijn tábáhtusâin meid talle, ko tun lah olgoenâmiijn já uusah tobbeen pargo.

## Pargoost orroom iähtu

Vâi tun uázuh vuádupeiviruudâ, te tust kalga olášuđ pargoost orroom iähtu.

Pargoost orroom iähtu olášuvá, jis

- tun lah lamaš pargoost ucemustáá 26 okkod majemui 28 mánuppaje ääigi
- tuu pargoäigi lii lamaš ucemustáá 18 tijmed ohhoost
- tuu pälkkii lii lamaš syergi pargoiähtusopâmuš miäldásâš tâi ucemustáá 1 252 eurod mánuppaajeest.

Meid porgâm monnii eres EU- tâi Eta-riijkâst tâi Sveitsist puáhtá rekinistid mieli.

Pargoost orroom iähtun puáhtá rekinistid miel pargo meid kuhheeb ääigist ko 28 mánuppaajeest, ovdâmerkkân čuávuváin tiilijn:

- tun lah puáccám
- tun lah jottáám uápuid
- tun lah tipšom vuálá 3-ihásii párnád
- tun lah uásálistám PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Irätteijest lii jieijâs pargoost orroom iähtu.

Jis tun lah irätteijee,

te täärhist vuádupeiviruudâ iävtuid Kelast.



# Pargomarkkântoorjâ

Jis tun jieh pyevti uázžud  
tienâspeiviruudâ tâi vuáđupeiviruudâ,  
te tunjin puáhtá máksid pargomarkkântorjuu.  
Tom puáhtá uázžud 17–64-ihásâš pargottes pargo-occee,  
kote áásá fastâ Suomâst.  
Pargomarkkântorjuu äigi ij lah räijejum.

Tun uázuh pargomarkkântorjuu, veikâ tuu pargoost orroom  
iähtu ij olášuu adai tun jieh lah lamaš pargoost tarbâšlii ääigi.  
Tun uázuh pargomarkkântorjuu meid talle,  
ko tun lah uázžum tienâspeiviruudâ tâi  
vuáđupeiviruudâ 400 peivid.

Pargomarkkântoorjâ ij máksuu olgoenâmáid.

Pargomarkkântorjuu uázžumân láá raijiittâsah,  
jis tun lah vuálá 25-ihásâš tâi jis tust ij lah áámmátlâš škovlim.  
Täärhist PI-toimâttuvâst,  
ete puávtáh-uv uázžud pargomarkkântorjuu.

## Mon ennuv pargomarkkântorjuu finnee?

Pargomarkkântoorjâ lii 33,78 eurod peeivist.  
Pargomarkkântoorjâ lii talle siämmáá styeres  
ko vuáđupeiviruttâ.  
Torjuu miärân vaigutteh kuittâg motomin  
vaanhimij puáđuh.

Pargomarkkântoorjâ máksuu 5 peeivi ohhoost.  
Toorjân lasettuvvoo aledem,  
jis tust láá huolâtemnáál päärnih.  
Tievâs pargomarkkântoorjâ lii  
suulân 726–942 eurod manuppaijeest.

Pargomarkkântorjui puáhtá máksid aledemuási.  
Tot máksuu PI-toimâttuvvâin soppum toimâi ääigist,  
kuittâg enâmustáá 200 peeivist.  
Aledemuási lii 4,80 eurod peeivist.

Tun máávsáh viäruid pargomarkkântorjust.

## Eres puáđuh vyeledeh torjuu

Puoh tuu jieijâd puáđuh vyeledeh pargomarkkântorjuu mere.  
Jis tust láá omâdâhpuáđuh, meid toh vyeledeh torjuu mere.  
Omâdâhpuáđuh láá ovdâmerkkân láigupuátu, uásuspuátu  
já vyebdimvuáittu.

Jieijâs omâdâhpuáđuh iä kuittâg vaaigut pargomarkkântorjui

- jis tun lah tiävdám 55 ihheed já tuu pargoost orroom iähtu  
lii olášum ovdil ko tun paaccih pargotteemmin
- jis tun uásálistáh PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Vaanhimij puáđuh vyeledeh torjuu,  
jis tun aasah sunnuin.

Tun uázuh kuittâg ain ucemustáá pele  
tuu pargomarkkântorjust.

Vaanhimij puáđuh iä vaaigut,  
jis tun uásálistáh PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Tun puávtáh rekinistid Kela viermisiijdoin,  
mon ennuv pargomarkkântorjuu tun uázuh.

[www.kela.fi/laskurit](http://www.kela.fi/laskurit)



## Porgâm pargottesvuodâ ääigi

Jis tun poorgah pargottesvuodâ ääigi,  
te tuu pargopuáđuh pyehtih vyeledid  
pargomarkkântorjuu tâi vuáđupeiviruudâ mere.

Tun puávtáh kuittâg tiänád 300 eurod mánuppaajeest,  
já tot ij vyeleed torjuu mere.  
Koronaepidemia ääigi lii uázžum tiänád  
500 eurod mánuppaajeest adai eenâb ko táválávt.

Almoot pargotijmijd já pargopeeivijd Kelan.  
Kela uázžu tiäđuid pargopuáđuin meiddei puátregisterist  
já kiävttä taid iššeen ucâmušâi kiedâvušmist.

Maangah torjuuh iä vaaigut pargomarkkântorjui.  
Toh láá ovdâmerkkân pärnilase, elettemiše, áigápuátutoorjâ,  
aassâmtoorjâ já vädulâštoorjâ.

# Škovlim já hárvuttállâm

Tun puávtáh uuccâđ pargottesvuodâ äägi škovliittâsân tâi hárvuttállâmân.  
Návt tun pyeredah jieijâđ máđulâšvuodâid uázžuđ pargo.  
Tun puávtáh uázžuđ torjuu meid škovlim já hárvuttállâm ääigist.

Pargo uázžuđ ovdedeijee palvâlusah láá

- škovlim
- pargoveimiškovlim
- pargouuccâmvalmim
- karrieervalmim
- pargokeččâlem
- škovlimkeččâlem
- vajoidittee pargotoimâ.

Koijâđ lase pargo uázžuđ ovdedeijee palvâlusâin PI-toimâttuvâst.

Soovâ uásálistmist škovliittâsân tâi hárvuttállâmân já ráähti pargo uázžuđ ovdedeijee vuávâm PI-toimâttuvvâin.  
Tun puávtáh uázžuđ torjui meiddei aledem PI-toimâttuvvâin soppum škovlim já hárvuttállâm ääigist  
Aledem puáhtá finniđ enâmustáá 200 peeivist.

Tun puávtáh motomijn tillijn uázžuđ kolosajanmáávsu mätkikoloid já eres koloid ton ääigist, kuás tun uásálistáh škovliittâsân tâi eres tooimân.

# Elilâm pargottes ulmuu toorjâ

Jis tun lah alda iäláttâhave, puávtáh peessâđ nuvt kočodum iäláttâhrááidun adai uázžuđ lasepeeivijd tienâspeiviruutân tâi vuáđupeiviruutân.  
Talle uázuh peiviruudâ, tassaaš ko sirduuh iäláttâhân.

Vääldi ohtâvuodâ Kelain, jis lah smiettâmin ete puávtáh-uv uázžuđ lasepeeivijd jieijâđ pargottesvuotâtoorvon.  
Jis halijdah lasepeeivijd tienâspeiviruttâsâđ, vääldi ohtâvuodâ jieijâđ pargottesvuotâkassain.

Tun puávtáh uuccâđ puárásijäláttuv ovdil 65 ive ave, jis tun lah šoddâm ovdil ive 1962.  
Lasseen tun koolgah leđe pargottem já uázžuđ lasepeeivijd vuáđupeiviruutân.





# Uuccâm já máksim

Almottât vistig pargottes pargo-occen PI-toimâttuvâst. Räähti ucâmuš pargottesvuotâtorjust Kelan, ko lah lamaš pargotteemmin jiešvástádäsääigi adai 5 argâpeeivi. Puávtáh uázžuđ pargottesvuotâtorjuu maajeeld enâmustáá 3 mánuppaajeest.

Uusâ pargottesvuotâtorjuu viermist:

[www.kela.fi/viermist](http://www.kela.fi/viermist)

Täärhist ucâmušâst, ete moh lahtoseh tast kalgeh lede. Lahtosijd puáhtá toimâttid viermist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuid meid luámâttuvâiguin, maid uázžu Kela viermisiiđoin:

[www.kela.fi/luamattuvah](http://www.kela.fi/luamattuvah)

Kela postâčujottâs lii

**Kela**

**PL 10**

**00056 KELA**

Puávtáh tipšođ masa puoh Kela-ašijdâd meiddei puhelin peht.

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš, te tun uázuh pááikán miärádâs. Miärádâsâst muštâluvvojuh torjuu meeri, vuáđustâsah já máksupeivi. Tun uázuh miärádâs meid talle, jis tunjin ij lah miedettum toorjá.

Kela máksá torjuu tuu paŋkkitilin.



## Pargottesvuotääigi almottâs

Jis pargottesvuotääigi juátkoo, te tun koolgah toimâttid Kelan pargottesvuotääigán kyeskee almottâs 4 oho kooskâi.

Tun puávtáh toohâđ pargottesvuotääigi almottâs viermist tâi luámâttuvâin, mon tun puávtáh printtid Kela viermisiiđoin tâi viežžâđ Kela toimâttuvâin.

Merkkii almottâsân, ete mon peeivi tun lah lamaš pargottem já mon peeivi lah uásálistám PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Jis tun lah pargottesvuotääigi lamaš tyellittälli pargoost, te merkkii almottâsân, ete mon peeivi tun lah lamaš pargoost. Kela máksá tunjin torjuu tuu almottâs vuáđuld.

## Almoot, jis tuu tile muttoo

Jis tuu eellim muttoo,  
tot puáhtá vaiguttiđ Kela torjuid.  
Muttum puáhtá kuoskâđ ovdâmerkkân asâmân,  
puáđoid, porgâmân tâi perrui.

Mušte almottiđ nubástusâin Kelan.  
Puávtáh toohâđ tom viermist, puhelimist tâi toimâttuvâst.

Tuu ovdâsvástádâs lii visásmittid jieijâđ peeleast,  
ete Kelast láá olmâ tiäđuđ kevttimnáál.  
Talle toorjâ máksoo tunjin olmâ stuárusâžžân.

## Jis miärádâsâst lii feilâ

Jis Kela miärádâsâst lii tuu mielâst feilâ,  
puávtáh uuccâđ miärádâsân nubástus.

Tun uážuh miärádâsreeivâ mielđ ravvuid tast,  
ete maht nubástusoccoo.  
Jis tust láá koččâmušah, te väälđi ohtâvuodâ vistig Kelan.



### Kela ášástállâmpalvâlusâst viermist tun puávtáh

- uuccâđ torjuid
- vuolgâttid lahtosijđ
- tärhistid jieijâđ ucâmuš tile
- vuolgâttid viestâid
- almottiđ nubástusâin
- lopâttid torjuu.

# Návt Kela palvâl

## Viermist

Luvvâ Kela torjui pirrâ anarâškielân:  
[www.kela.fi/anaraskielan](http://www.kela.fi/anaraskielan)

Koijâđ ravvuu:  
[www.kela.fi/kysy-kelasta](http://www.kela.fi/kysy-kelasta)

Rekinist torjuu mere:  
[www.kela.fi/laskurit](http://www.kela.fi/laskurit)

Ášástâl viermist:  
[www.kela.fi/viermist](http://www.kela.fi/viermist)

Viermipalvâlusân kalga čáládâttâđ.  
Tarbâšah paŋkkitubdâlduvâid tâi  
moobiilnanodâs.

## Toimâttuvâst

Täärhist palvâlemsoojij  
ohtâvuotâtiäđuid já  
ávuorroomaagijđ viermist:  
[www.kela.fi/toimattuvast](http://www.kela.fi/toimattuvast)

## Tarbâšah-uv tuulhâ?

Luvvâ lase tulkkum pirrâ:  
[www.kela.fi/tarbasah-uv-tuulha](http://www.kela.fi/tarbasah-uv-tuulha)

Sämikielâliih palvâlusah:  
[www.kela.fi/saame](http://www.kela.fi/saame)

## Puhelimist

Ávus argâpeeivij 9–16.  
Aassâm.....020 692 210  
Almugijkoskâsiih ääših  
(argâpeeivij 10–15).....020 634 0200  
Áigápuátutoorjâ.....020 692 207  
lälâttuvah.....020 692 202  
Maassâdpeerrâm.....020 634 4940  
Oppâm já  
viärjukenigâsvuotâ.....020 692 209  
**Pargottesvuotâ.....020 692 210**  
Puáccám já koortah.....020 692 204  
Vaanhimvuotâ.....020 692 206  
Vajoidittem já  
vâdulâštorjuuh.....020 692 205

## Väärriđ ääigi

Puávtáh värivid ääigi suáittimáin  
puhelinpalvâlusân tâi viermist:  
[www.kela.fi/varaa-aika](http://www.kela.fi/varaa-aika)  
tâi vuolgâtmáin  
ohtâvuotâväldimpivduu čujottâsân  
[saame@kela.fi](mailto:saame@kela.fi)

Äigiväridem viermist udâsmuvá.  
Udâsmittem maŋa koolgah  
tubdâttâttâđ talle,  
ko halijdah värivid ääigi.  
Tarbâšah tubdâttâttâm várás  
viermipaŋkkitubdâlduvâid  
tâi moobiilnanodâs.

# Kela anarâškielân

## **Anarâškielâliih viermisiiđoh:**

[www.kela.fi/anaraskielan](http://www.kela.fi/anaraskielan)

## **Anarâškielâliih tiedettemčáálluseh:**

Almos aassâmtoorjâ

Áigápuátutoorjâ

läláttuvah já eres torjuuh iäláttâhuázžoi

Oppâm já viärjukenigâsvuotâ

## **■ Pargottesvuotâ**

Puoccâm já vajoidittem

Pärniperruuh

Varrim Suomân tâi Suomâst olgoenâmáid

Anarâškielâlijđ tiedettemčáállusijđ

puáhtá printtid viermist:

**[www.kela.fi/saamenkieliset-esitteet](http://www.kela.fi/saamenkieliset-esitteet)**